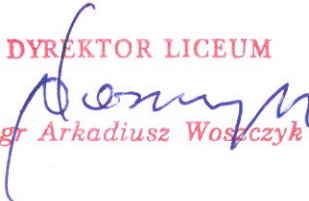

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
im. Marii Skłodowskiej-Curie
ul. Kościuszki 20, 96-200 Rawa Maz.
tel./fax.: 46 814-37-45
NIP 835-160-42-71 Regon 000204518

MARZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO
Grzegorz Schreiber

województwo ^Ł
łódzkie

DYREKTOR LICEUM

mgr Arkadiusz Woszczyk

Karta dostępności obiektów

zgodna z zasadami projektowania uniwersalnego
(dotyczy obiektów istniejących lub projektowanych)

Regionalne
Centrum
Polityki
Społecznej w Łodzi

**MARZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO**
Grzegorz Schreiber

województwo ^Ł
łódzkie

Współpraca:

Uniwersytet
ŁÓDZKI

Politechnika Łódzka

Akademia Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi

autorzy:

Aleksandra Balcerak

Małgorzata Białek

Tomasz Bilicki

Joanna Borowczyk

Bogumiła Golemba

Tomasz Gwizdała

Anna Jasińska

Elżbieta Jaszczak

Maciej Kowalski

Monika Krajewska

Krystyna Marcińczak

Michał Matusiak

Monika Mazur

Anna Miarka

Grzegorz Mikołajczyk

Anna Mroczek

Jacek Pyżalski

Grażyna Rybicka

Maciej Sawicki

Ewa Sobczuk

Włodzimierz Sokołowski

Norbert Szewczyk

Anna Tomaszewska

Janina Tropisz

Zbigniew Weremczuk

1. Wprowadzenie

Współczesny rozwój cywilizacyjny charakteryzuje się niezwykle szybkim postępem we wszystkich obszarach życia oraz zmianami świadomości społecznej. Zachodzące przemiany w istotny sposób determinują życie człowieka. Rozwój nowoczesnych technologii daje człowiekowi możliwość zmiany rzeczywistości, dostosowania jej do swoich potrzeb, z zachowaniem zasad wolności, równości, bezpieczeństwa i zdrowia. Zwłaszcza zasada równości, w tym równych szans w dostępie do przestrzeni publicznej, stanowi wyznacznik współczesnego społeczeństwa włączającego. W tym kontekście stosunek do osób z różnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami i seniorów jest miarą poziomu świadomości każdego społeczeństwa. Kierując się tą ideą możemy bezpośrednio uczestniczyć w procesie tworzenia społeczeństwa solidarnego, w obszarach bezpośrednio nam podległych. Jednym z nich jest dostępność obiektów i przestrzeni, którą tworzymy. Działania w tym zakresie polegają na zapewnieniu, aby budynki i ich otoczenie były dostępne w jak najwyższym możliwym stopniu, zarówno dzięki wypełnieniu obligatoryjnych wymagań prawnych związanych z ich dostępnością, jak i zastosowaniu dodatkowych rozwiązań, które choć nieobowiązkowe, ułatwiają korzystanie z obiektów wszystkim ich użytkownikom.

Niniejszym udostępniamy Państwu narzędzie pn. „Karta dostępności obiektów”, opracowane przez zespół, w skład którego wchodził członkowie Wojewódzkiego Panelu Ekspertów w zakresie polityki społecznej, przedstawiciele Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi - Jednostki Organizacyjnej Samorządu Województwa Łódzkiego, uczelni wyższych: Politechniki Łódzkiej, Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Fundacji Aktywnej Rehabilitacji, Oddziału Łódzkiego Polskiego Związku Głuchych, Specjalnego

Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 6 w Łodzi oraz przedstawiciele Społecznej Rady Seniorów Województwa Łódzkiego.

Karta dostępności pozwala w prosty i efektywny sposób wykonać dwa rodzaje analizy obiektu. Narzędzie to umożliwia:

1. Sprawdzenie, czy budynek spełnia podstawowe wymagania w zakresie dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami.. W tym przypadku należy dokonać odpowiednich, opisanych pomiarów i sprawdzić, czy budynek spełnia wymagane przepisami prawa kryteria zebrane w części I A „Karty dostępności obiektów”. Jeżeli okaże się, że któreś z kryteriów tej części ankiety nie jest spełnione, oznacza to, że budynek nie jest dostępny dla osób z niepełnosprawnościami.
2. Dokonanie przeglądu możliwych do zastosowania rozwiązań w zakresie wyposażenia i wykończenia, pozwalających podwyższyć stopień dostępności obiektu dla osób z różnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami i starszych. W tym przypadku warto sprawdzić, które dodatkowe rozwiązania już zastosowano a jakie można jeszcze wprowadzić (część II B „Karty dostępności obiektów”).

Rozwiązania zawarte w tej części „Karty dostępności obiektów” wykraczają poza obszar dostępności architektonicznej, dotyczą także dostępności informacyjno – komunikacyjnej oparte są na standardach, wytycznych, na dobrych praktykach i rekomendowane przez samych zainteresowanych - osoby z różnymi niepełnosprawnościami i starsze.

2. Pomiary, które zaleca się wykonać przed przystąpieniem do wypełniania ankiety wraz z instrukcją ich wykonywania (pomiary należy zapisać w cm).

1. Szerokość bramy i furtki w przypadku obiektu znajdującego się na działce ogrodzonej.
2. Szerokość utwardzonych ciągów pieszych prowadzących do budynku (nawierzchnie utwardzone to między innymi nawierzchnie bitumiczne, betonowe, kostkowe, klinkierowe lub brukowe oraz z płyt betonowych lub kamienno-betonowych).
3. Wymiary miejsc parkingowych przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami.
4. Różnica poziomów między parterem obiektu a poziomem na zewnątrz budynku.
5. Wysokość progów w wejściach do budynku oraz progów i różnic w poziomach posadzek pomieszczeń występujących w budynku.
6. Szerokość drzwi wejściowych oraz drzwi w budynku - dotyczy drzwi znajdujących się w strefie ciągów komunikacji wewnętrznej oraz drzwi do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i pomieszczeń użytkowych. Szerokość drzwi należy mierzyć w świetle ościeżnicy (nieruchomej ramy osadzonej w otworze). Należy uwzględnić możliwość zawężania światła otworu przez skrzydło drzwi. W przypadku drzwi wieloskrzydłowych należy mierzyć główne skrzydło.
7. Wymiary przestrzeni manewrowej od strony otwarcia skrzydła mierzonych drzwi i wymiary przestrzeni manewrowej od drugiej strony.
8. Wymiary kabiny dźwigu osobowego dostępnego dla osób z niepełnosprawnościami oraz przestrzeni manewrowej przed drzwiami do kabiny. W szczególności:
 - długość kabiny, szerokość kabiny, wysokość na jakiej umieszczona jest poręcz w kabinie oraz tablica przyzywowa,
 - odległość tablicy przyzywowej od naroża kabiny,
 - odległość pomiędzy zamkniętymi drzwiami przystankowymi a przeciwległą ścianą lub inną przegrodą.
9. Wymiary pochylni zewnętrznych oraz pochylni służących pokonywaniu różnic w wysokości posadzki w budynku: długość biegu pochylni, szerokość płaszczyzny ruchu pochylni, odstęp pomiędzy poręczami, długość poziomej płaszczyzny ruchu na początku i na końcu pochylni, wymiary spocznika pochylni poza polem otwierania skrzydła drzwi. Szerokość użytkową schodów mierzy się między wewnętrznymi krawędziami poręczy.
10. Wymiary schodów zewnętrznych i wewnętrznych znajdujących się w obrębie ciągów komunikacji w budynku: wysokość i szerokość stopni, szerokość biegu schodów, wymiary spoczników. Szerokość użytkową schodów mierzy się między wewnętrznymi krawędziami poręczy, a w przypadku balustrady jednostronnej – między wykończoną powierzchnią ściany a wewnętrzną krawędzią poręczy tej balustrady.

11. Szerokość korytarzy w budynku. Szerokość ciągów komunikacyjnych należy mierzyć po odjęciu przestrzeni zajmowanej przez meblowanie znajdujące się na danym ciągu komunikacyjnym oraz w pobliżu miejsc siedzących, również po odjęciu przestrzeni zajmowanej przez nogi osób siedzących.
12. Wymiary przestrzeni manewrowej na korytarzach, w pomieszczeniach użytkowych oraz pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami.

Przyjmowane wymiary nie mogą być ograniczane przez zainstalowane urządzenia oraz elementy budynku.

ND – *nie dotyczy*

BD – *brak danych*

Podstawa prawna:

Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2019 r. poz. 1065 z późn. zm.).

Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (Dz.U. z 2019 r. poz. 2311 z późn. zm.).

CZĘŚĆ I A

Konieczne warunki określone przepisami prawa w zakresie dostępności obiektów

DOSTĘPNOŚĆ OTOCZENIA OBIEKTU DLA WSZYSTKICH						
I						
nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
1	Czy bezpośrednio otoczenie budynku posiada utwardzone dojście do budynku o szerokości minimum 150 cm?	X				<p>Do wejść do budynku powinny być doprowadzone utwardzone dojścia o szerokości minimalnej 150 cm, przy czym co najmniej jedno dojście powinno zapewniać osobom z niepełnosprawnościami dostęp do całego budynku lub tych jego części, z których osoby te będą korzystać.</p> <p>Dojścia do budynku:</p> <p>§ 16. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>
2	Jeżeli budynek zlokalizowany jest na ogrodzonej działce, to czy bramy i furtki w jej ogrodzeniu mają szerokość minimum 90 cm?	X				<p>Bramy i furtki:</p> <p>§ 42.; § 43. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>
3	Jeżeli budynek zlokalizowany jest na ogrodzonej działce, to czy bramy i furtki w jej ogrodzeniu są otwierane do wewnątrz działki?	X				

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
4	Czy trasy ciągów komunikacyjnych prowadzących do wejścia do budynku są pozbawione krawężników (niewyprofilowanych lub nieobniżonych) uniemożliwiających przemieszczanie się po terenie osobom na wózkach inwalidzkich lub rodzicom z dziećmi w wózkach,	X				Pozbawione krawężników trasy ciągów komunikacyjnych: Wymaganie określone w punkcie 4. nie dotyczy elementów wypukłych umieszczanych w ciągach pieszych, które ułatwiają poruszanie się osobom słabowidzącym i niewidomym.
5	Czy parking przy budynku usytuowany jest jak najbliżej wejścia do obiektu?	X				Liczba i lokalizacja stanowisk postojowych dla samochodów osobowych, z których korzystają osoby z niepełnosprawnościami: § 18.; § 20. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Stanowiska postojowe dla samochodów osobowych, z których korzystają wyłącznie osoby z niepełnosprawnościami, mogą być zbliżone bez żadnych ograniczeń do okien innych budynków. Nawierzchnia miejsc parkingowych musi być równa i utwardzona.
6	Czy stanowiska postojowe dla osób z niepełnosprawnościami posiadają wymagane oznakowanie?		X			Oznakowanie miejsc postojowych znakami pionowymi i poziomymi: pkt 5.2.9.2 ; pkt 5.2.9.3 Załącznika nr 1. „Szczegółowe warunki techniczne dla znaków drogowych pionowych i warunki ich umieszczania na drogach” do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach.

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
7	<p>Czy stanowiska postojowe dla osób z niepełnosprawnościami posiadają odpowiednie wymiary wynoszące co najmniej 360 cm szerokości oraz 500 cm długości a w przypadku usytuowania wzdłuż jezdni stanowiska postojowego w wymiary wynoszące co najmniej 360 cm szerokości oraz 600 cm długości?</p>		X			<p>Wymiary stanowisk postojowych dla osób z niepełnosprawnościami:</p> <p>§ 21.1.; § 21.2 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Dojazd do ciągu pieszego z miejsca parkingowego:</p> <p>§ 104.1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>§ 104.4. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Stanowiska postojowe przeznaczone dla samochodów, z których korzystają osoby z niepełnosprawnościami, powinny mieć zapewniony dojazd na wózku z drogi manewrowej do drzwi samochodu co najmniej z jednej strony, o szerokości nie mniejszej niż 120 cm.</p> <p>Nawierzchnia miejsc parkingowych:</p> <p>§ 21.3. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>

WEJŚCIA DO BUDYNKU DLA WSZYSTKICH

II						
nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
8	Czy wejście do budynku znajduje się na wysokości poziomu terenu?	X				jeśli TAK to w pytaniu 9 zaznacz ND
9	Czy wejście do budynku posiada pochylnię / platformę przyschodową / transporter schodowy / podnośnik / lub inne rozwiązanie niwelujące różnice poziomów umożliwiające dostanie się do budynku osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich lub rodzicom z dziećmi w wózkach?		X			<p>Wymaganie przystosowania wejść dla osób z niepełnosprawnościami:</p> <p>§ 61. 1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Wymagania dla schodów i pochylni:</p> <p>§ 66. - § 71. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
10	Czy drzwi wejściowe do budynku mają szerokość co najmniej 90 cm?	X				<p>Wymiary drzwi wejściowych do budynku i ogólnodostępnych pomieszczeń użytkowych: § 62. 1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. W przypadku drzwi obrotowych konieczne jest alternatywne wejście drzwiami rozwieranymi lub rozsuwanymi o szerokości głównego skrzydła min. 90 cm: § 62. 2. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Położenie drzwi wejściowych do budynku oraz kształt i wymiary pomieszczeń wejściowych: § 61. 1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Sprawdź jak prawidłowo dokonać pomiarów na stronie 2</p>
11	Czy w wejściu brak jest progu lub jest on niższy niż 2 cm?	X				<p>Progi w drzwiach wejściowych do budynku i ogólnodostępnych pomieszczeń użytkowych: § 62. 3. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
12	Czy wejście do budynku jest pokryte powierzchnią antypoślizgową?	X				<p>Nawierzchnia dojść do budynków, schodów i pochylni zewnętrznych i wewnętrznych, ciągów komunikacyjnych w budynku oraz podłóg w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt powinna być wykonana z materiałów niepowodujących niebezpieczeństwa poślizgu.</p> <p>Wymagania dotyczące zastosowania posadzek antypoślizgowych:</p> <p>§ 305. 1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>
13	Czy przy drzwiach wejściowych do budynku zapewniona jest pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa o wymiarach 150 x 150 cm od strony otwarcia skrzydła drzwi?	X				
14	Czy przy drzwiach wejściowych do budynku zapewniona jest pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa o wymiarach 120 x 120 cm od strony przeciwnej do otwarcia skrzydła?	X				
15	Czy wejście do budynku jest wyposażone w poręcze przy schodach i pochylniach?	X				<p>Poręcze przy schodach i pochylniach:</p> <p>§ 71. 1.; § 296.; §298. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>

KOMUNIKACJA POZIOMA I PIONOWA W BUDYNKU

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
16	Czy budynek jest jednokondygnacyjny?		X			<p>Przez „urządzenia do transportu pionowego” rozumie się: dźwigi osobowe, platformy przyschodowe, transportery schodowe lub podnośniki wewnątrz budynku, z wykluczeniem rozwiązań takich, jak schodołazy.</p> <p>Wymagane wyposażenie budynku w dźwigi osobowe:</p> <p>§ 54., § 55. § 105.5. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Wymagane parametry techniczno-użytkowe dźwigów:</p> <p>§ 193., § 194., § 195., § 198., § 200. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
17	<p>Jeżeli budynek ma dwie lub więcej kondygnacji użytkowych to, czy zapewniono dostęp do nich za pomocą co najmniej jednego urządzenia do transportu pionowego przeznaczonego do użytkowania przez osoby z niepełnosprawnościami?</p>		X			<p>Przez „urządzenia do transportu pionowego” rozumie się: dźwigi osobowe, platformy przyschodowe, transportery schodowe lub podnośniki wewnątrz budynku, z wykluczeniem rozwiązań takich, jak schodołazy.</p> <p>Wymagane wyposażenie budynku w dźwigi osobowe:</p> <p>§ 54., § 55. § 105.5. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Wymagane parametry techniczno-użytkowe dźwigów:</p> <p>§ 193., § 194., § 195., § 198., § 200. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
18	Czy w wejściu brak jest progu lub jest on niższy niż 2 cm?	X				<p>Progi w drzwiach wejściowych do budynku i ogólnodostępnych pomieszczeń użytkowych:</p> <p>§ 62. 3. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>
19	Czy wewnątrz budynku brak jest różnic w poziomie wysokości posadzki w obrębie tej samej kondygnacji?	X				<p>Przystosowanie budynku ze zróżnicowanym poziomem podłóg do ruchu osób z różnymi niepełnosprawnościami:</p> <p>§ 74. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Szczególną uwagę należy zwrócić na parametry pochylni związanych z budynkiem.</p>
20	Czy wewnątrz budynku są różnice poziomu wysokości posadzki w obrębie tej samej kondygnacji, ale wyposażone w pochylnie, platformy przyschodowe, transportery schodowe lub podnośniki?		X			<p>Wymagania dla pochylni:</p> <p>§ 70. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Wymagania dla schodów:</p> <p>§ 66. - § 69. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>

nr	pytanie	Tak	Nie	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
21	Czy ciągi komunikacyjne wewnątrz budynku mają szerokość co najmniej 120 cm?	X				<p>Wymagane wymiary ciągów komunikacji w budynku: § 242. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Pomieszczenia przeznaczone na pobyt ludzi oraz do komunikacji powinny mieć zapewnione oświetlenie światłem sztucznym dostosowanym odpowiednio do potrzeb użytkowych:</p> <p>§ 59. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>
22	Czy wszystkie drzwi wewnątrz budynku mają szerokość co najmniej 90 cm?		X			<p>Wymiary drzwi: § 62. 1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Progi w drzwiach: § 62. 3. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>
23	Czy przy drzwiach zapewniona jest pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa o wymiarach 150 x 150 cm od strony otwarcia skrzydła drzwi?	X				
24	Czy przy drzwiach zapewniona jest pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa o wymiarach 120 x 120 cm od strony do otwarcia skrzydła?	X				

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
25	Czy wewnątrz budynku przy schodach i pochylniach znajdują się poręcze?	X				Poręcze przy schodach i pochylniach: § 71. 1., § 296., § 298. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.
IV	POMIESZCZENIA DOSTĘPNE DLA WSZYSTKICH					
26	Czy w obrębie pomieszczenia podłoga znajduje się na jednym poziomie?	X				Różnice w wysokości podłóg: § 74. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Pomieszczenia ogólnodostępne ze zróżnicowanym poziomem podłóg powinny być przystosowane do ruchu osób z różnymi niepełnosprawnościami (dotyczy to sytuacji, gdy różnica poziomu podłóg przekracza 2 cm).
27	Czy w pomieszczeniu brak jest progów lub są one niższe niż 2 cm?	X				Progi: § 62. 3. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.
28	Czy drzwi wewnątrz pomieszczeń użytkowych / między pomieszczeniami użytkowymi mają szerokość co najmniej 90 cm?		X			Wymiary drzwi: § 62. 1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Przed drzwiami rozwieranymi zapewniona powinna być zapewniona pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa. Sprawdź jak prawidłowo dokonać pomiarów na stronie 2

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
29	Czy w pomieszczeniach użytkowych układ wyposażenia zapewnia minimalną przestrzeń o szerokości min. 90 cm umożliwiającą przejazd wózkiem inwalidzkim?		X			
30	Czy w pomieszczeniach użytkowych zapewniona jest przestrzeń manewrowa o wymiarach min. 150 x 150 cm dla wózków inwalidzkich?		X			
31	Czy przy drzwiach do pomieszczeń użytkowych zapewniona jest pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa o wymiarach min. 150 x 150 cm od strony otwarcia skrzydła drzwi?	X				
32	Czy przy drzwiach do pomieszczeń użytkowych zapewniona jest pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa o wymiarach min. 120 x 120 cm od strony przeciwnej do otwarcia skrzydła?	X				
V	POMIESZCZENIA HIGIENICZNO-SANITARNE					
33	Czy obiekt jest wyposażony w ogólnodostępne pomieszczenia higieniczno-sanitarne?	X				Ogólnodostępne pomieszczenia higieniczno-sanitarne powinny mieć wejścia z dróg komunikacji ogólnej. W budynku, na kondygnacjach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami, co najmniej jedno z ogólnodostępnych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych powinno być przystosowane dla tych osób.
34	Czy wśród pomieszczeń sanitarnych co najmniej jedno jest przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością ruchową?	X				Wymagania dla ustępów ogólnodostępnych: § 84., § 85., § 86. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
35	Czy drzwi do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych mają szerokość minimum 90 cm		X			<p>Wymiary drzwi: § 62. 1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Przed drzwiami powinna być zapewniona pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa. Sprawdź jak prawidłowo dokonać pomiarów na stronie 2</p>
36	Czy przy wejściu do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych brak jest progów lub są one niższe niż 2 cm?	X				<p>Progi: § 86. 1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>
37	Czy przed muszlą toaletową znajduje się powierzchnia manewrowa o wymiarach minimum 150 x 150 cm	X				<p>Wymagania dla wyposażenia pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (w tym zapewnienie przestrzeni manewrowej o wymiarach minimum 150 x 150 cm): § 86. 1. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Po lewej i po prawej stronie muszli toaletowej należy umieścić uchwyty, w tym przynajmniej jeden składany. Powierzchnia do przesiadania się obok muszli toaletowej po lewej lub prawej stronie powinna mieć wymiary przynajmniej 80 x 70 cm. Wysokość muszli toaletowej mieścić się powinna w przedziale między 46–52 cm, natomiast przycisk sfluwacji powinien być umieszczony na wysokości nie większej niż 120 cm. Przestrzeń wjazdu pod umywalkę powinna wynosić minimum 75 cm szerokości i 30 cm głębokości.</p>
38	Czy w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym znajduje się odpowiednio przystosowana pod względem sposobu montażu i wyposażenia co najmniej jedna miska ustępowa?	X				
39	Czy w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym znajduje się odpowiednio przystosowana pod względem sposobu montażu i wyposażenia co najmniej jedna umywalka?		X			
40	Czy w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym miska ustępowa i umywalka wyposażenie są w uchwyty ułatwiające korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych		X			

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
41	Czy przy drzwiach do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych zapewniona jest pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa o wymiarach min. 150 x 150 cm od strony otwarcia skrzydła drzwi?		X			Patrz punkt 13.
42	Czy przy drzwiach do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych zapewniona jest pozbawiona nachyleń przestrzeń manewrowa o wymiarach min. 120 x 120 cm od strony przeciwnej do otwarcia skrzydła?	X				
KONIEC CZĘŚCI I A						

Jeżeli okaże się, że któreś z kryteriów części I A ankiety nie jest spełnione, oznacza to, że budynek nie jest dostępny dla osób z niepełnosprawnościami.

CZĘŚĆ II A

Elementy wykończenia i wyposażenia obiektu podwyższające stopień jego dostępności dla wszystkich osób

VI	OŚWIETLENIE					
nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
43	Czy obszar dojścia do budynku jest oświetlony?	X				<p>Wymagania dotyczące oświetlenia dojść do budynku: § 14.4. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Wymagania dotyczące oświetlenia wejścia do budynku i klatek schodowych: § 64. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Wymagania dotyczące oświetlenia i nasłonecznienia w budynku: § 57., § 58., § 59. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p> <p>Ogólne oświetlenie światłem sztucznym pomieszczenia przeznaczonego na stały pobyt ludzi powinno zapewniać odpowiednie warunki użytkowania całej jego powierzchni. Oświetlenie światłem sztucznym połączonych ze sobą pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi oraz do ruchu ogólnego (komunikacji) nie powinno wykazywać różnic natężenia, wywołujących olśnienie przy przejściu między tymi pomieszczeniami.</p>
44	Czy drzwi wejściowe do budynku są oświetlone?	X				
45	Czy oświetlenie drzwi wejściowych do budynku jest uruchamiane automatycznie? (sposób montażu czujnika ruchu musi uwzględniać dzieci oraz osoby poruszające się na wózkach - należy uwzględnić wysokość, od której czujnik reaguje na pojawienie się osoby w jego zasięgu)		X			
46	Czy czas świecenia automatycznego jest wystarczający do najdłuższego przewidywanego czasu przejścia?			X		
47	Czy oświetlenie ciągów komunikacyjnych jest równomierne?	X				
48	Czy oświetlenie pomieszczeń jest równomierne?	X				
49	Czy powierzchnie, którymi wykończone są ściany, podłogi, sufity, ciągi komunikacyjne ograniczają odbicie światła?	X				

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
50	Czy miejsce w którym znajduje się recepcja, kontuar, okienko obsługi klienta itp. jest oświetlone?	X				<p>Zaleca się spełnienie kryteriów oświetlenia w stopniu pełnym z uwzględnieniem komunikacji wizualnej zgodnie z:</p> <p>§ 180. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.</p>
VII	INFORMACJA I ORIENTACJA W PRZESTRZENI					
51	Czy dojścia do budynku wyposażone są w elementy wskazujące i naprowadzające (np. system fakturowych oznaczeń nawierzchni)?		X			<p>Elementy wskazujące i naprowadzające to np. naturalne linie kierunkowe (w tym: różnice posadzek, krawężniki, pierzeje budynków, elementy poziome balustrad, pochwyty poręczy) oraz oznaczenia wskaźnikowe takie jak płytki Braille'a, elementy dotykowe, systemy fakturowe, ścieżki dotykowe. Wszystkie te określenia odnoszą się do elementów umieszczanych w ciągach komunikacji ułatwiających poruszanie się osobom słabowidzącym i niewidomym. System fakturowych oznaczeń nawierzchni to rodzaj identyfikacji, składający się z kombinacji faktur, które są możliwe do wykrycia przez osoby z dysfunkcjami wzroku. System składa się z następujących typów faktur: faktura kierunkowa, faktura ostrzegawcza, faktura uwagi. Systemy fakturowe i kontrasty kolorystyczne należy stosować na początku i na końcu biegu schodów, a także w innych miejscach wymagających podwyższonej uwagi.</p>

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
52	Czy na nawierzchni dojścia do budynku zastosowano kontrast barwny?		X			
53	Czy dojścia do budynku są pokryte powierzchnią o zróżnicowanej fakturze?		X			
54	Czy zamontowane są oznaczenia informujące lub wskazujące gdzie znajduje się dogodne wejście do budynku?		X			
55	Czy wejście do budynku wyróżnia się na tle elewacji?	X				

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
56	Czy w wejściach do budynku zapewniona jest różnica koloru (kontrast) pomiędzy ścianami i drzwiami?	X				
57	Czy wejście do budynku jest pokryte powierzchnią o zróżnicowanej fakturze?	X				
58	Czy domofony dostosowane są do potrzeb różnych użytkowników?			X		
59	Czy w budynku zapewniona jest odpowiednia różnica koloru i faktury (kontrast) pomiędzy powierzchniami podłóg, ścian i drzwi oraz pomiędzy elementami użytkowymi a ich tłem?	X				

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
60	Czy w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych znajduje się sygnalizacja przywoławcza?		X			
61	Czy schody są oznaczone zmienną fakturą?		X			
62	Czy schody są oznaczone kontrastowym kolorem?		X			
63	Czy przezroczyste drzwi z dużymi płaszczyznami szklanymi są oznaczone kontrastowym pasem lub dużym, kontrastowym znakiem graficznym?			X		Wymagane oznakowanie przezroczystych tafli: § 295. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
64	Czy wewnątrz budynku zaraz po wejściu do niego znajdują się znaki informacyjne wskazujące dogodny sposób przemieszczania się po budynku?		X			Do znaków informacyjnych wskazujących dogodny sposób przemieszczania się po budynku należą m. in. czytelne tablice informacyjne z powiększonym drukiem, dużym kontrastem, oznakowaniem Braille'em.
65	Czy zastosowano tekstowe komunikaty i informacje dotyczące przemieszczania się w budynku?		X			
66	Czy zastosowano głosowe komunikaty i informacje dotyczące przemieszczania się w budynku?		X			
67	Czy zastosowano świetlne komunikaty i informacje dotyczące przemieszczania się w budynku?		X			

VIII INNE ELEMENTY ZWIĘKSZAJĄCE DOSTĘPNOŚĆ OBIEKTU

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
68	Czy gniazda, kontakty i inne mechanizmy kontrolne w budynku i jego otoczeniu umieszczone są na wysokości umożliwiającej swobodne korzystanie z nich tj. na wysokości między 90–120 cm?		X			
69	Czy możliwa jest osobista pomoc pracownika w przemieszczaniu się po otoczeniu i wewnątrz budynku?	X				
70	Czy klamki/urządzenia przeznaczone do otwierania okien w budynku usytuowane są nie wyżej niż 120 cm nad poziomem podłogi?	X				Okna w pomieszczeniach przewidzianych do korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć klamki /urządzenia przeznaczone do ich otwierania usytuowane nie wyżej niż 120 cm nad poziomem podłogi: § 299. 5. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Należy przewidywać, możliwość korzystania ze wszystkich pomieszczeń przez osoby z niepełnosprawnościami.
71	Czy na korytarzach znajdują się prawidłowo zamocowane poręcze?		X			
72	Czy recepcje, kontuary, okienka obsługi klienta umożliwiają obsługę osób poruszających się na wózkach tj. czy mają (wysokość blatu 70–80 cm, miejsce na podjechanie wózkiem minimum 75 cm szerokości i 30 cm głębokości)?		X			

nr	pytanie	TAK	NIE	ND	BD	podstawa prawna / objaśnienie
73	Czy meble służące do siedzenia i wypoczynku są wyposażone w podłokietniki ułatwiające siadanie i wstawanie?		X			
74	Czy w miejscach zwiększonej uwagi zainstalowane są pętle indukcyjne lub systemy FM?		X			
75	Czy zapewniona jest usługa w języku migowym lub tłumacz on-line?		X			
KONIEC CZĘŚCI II A						

Rozwiązania zawarte w tej części „Karty dostępności obiektów” wykraczają swoim zakresem poza obszar dostępności architektonicznej , dotyczą także dostępności informacyjno – komunikacyjnej, oparte są na standardach, wytycznych oraz dobrych praktykach i są rekomendowane przez samych zainteresowanych – osoby ze szczególnymi potrzebami.

CZĘŚĆ I B

Konieczne warunki określone przepisami prawa w zakresie dostępności obiektów

DOSTĘPNOŚĆ OTOCZENIA OBIEKTU DLA WSZYSTKICH

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>Niewskazane jest wykonywanie ciągów pieszych z materiałów o nierównomiernej powierzchni takich, jak kostka kamienna, czy kostka brukowa.</p> <p>Takie nawierzchnie powodują bardzo duży dyskomfort u użytkowników poruszających się na wózkach inwalidzkich oraz użytkowników korzystających z lasek dla niewidomych. Nie należy stosować materiałów mogących powodować poślizg. Na bezpieczeństwo wpływ mają także kolor i poziom połyskliwości/współczynnik odbicia światła. Stosowane nawierzchnie nie mogą powodować oślepienia użytkowników w wyniku odbicia światła.</p>	<p>Ciągi piesze muszą zapewniać bezpieczeństwo i wygodę użytkowników. Szczególnie istotny jest brak jakichkolwiek przeszkód na całej długości ciągu pieszego. Typowe przeszkody to elementy małej architektury (ławki, kosze na śmieci, tablice informacyjne), samochody/motocykle/rowery parkujące na chodnikach, a także nawis samochodów zaparkowanych prostopadle do kierunku ruchu na chodniku, elementy reklamowe, stoliki, krzesła i inny sprzęt, elementy zabudowy i wyposażenia tymczasowego, studzienki odpływowe (jako miejsce, w którym może utknąć laska osoby niewidomej, koło wózka lub kula).</p> <p>Zaleca się aby, szerokość ciągu pieszego wolnego od przeszkód wynosiła 180 cm. Jednocześnie szerokość ciągu pieszego wolnego od przeszkód nie może być mniejsza niż 90 cm. Należy pamiętać o zastosowaniu spoczników przy pochyleniu terenu. Ciągi piesze powinny mieć gładką powierzchnię - optymalnym rozwiązaniem są nawierzchnie pozbawione fug lub z fugami do 6 mm.</p>	1
<p>Furtki w ogrodzeniu przy budynkach nie mogą utrudniać dostępu do nich osobom z niepełnosprawnością ruchową.</p>		2
		3

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>W ramach budowy nowych lub remontów istniejących chodników nie należy likwidować m. in. krawężników oddzielających chodnik od pasów zieleni, ponieważ krawężnik spełnia rolę nawigacyjną dla osób poruszających się przy pomocy białej laski.</p>		4
<p>Po opuszczeniu samochodu osoba z niepełnosprawnością nie powinna mieć trudności z dostaniem się do budynku. Należy unikać: wysokich krawężników, schodów, konieczności przechodzenia przez jezdnię.</p>	<p>Stanowiska postojowe dla osób z niepełnosprawnościami należy lokalizować w możliwie najmniejszej odległości od wejść do obiektów, dla których projektowany jest parking.</p>	5
	<p>Istotna jest także informacja o sposobie ulokowania parkometru / biletomatu, aby nie wywoływać nieuzasadnionej konieczności opuszczania samochodu.</p>	6

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
	<p>Zaleca się, by stanowiska postojowe miały długość 7 metrów z uwagi na osoby korzystające z samochodów wyposażonych w tylne rampy/podnośniki.</p>	7

WEJŚCIA DO BUDYNKU DLA WSZYSTKICH

II

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
	<p>Zaleca się, aby dostępna pochylnia spełniała następujące wymagania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nachylenie biegów nie większe niż 6% (nachylenie 8% jest dopuszczalne wyłącznie dla pochylni jednobiegowych, o długości biegu do 200 cm); • minimalna długość spocznika rampy prostej: 180 cm; • minimalne wymiary spocznika rampy o łamanych biegach: 200 x 200 cm; • przed i za rampą zapewniona wystarczająca przestrzeń manewrowa umożliwiająca swobodne i bezpieczne najechanie i zjechanie z rampy; • nawierzchnia pochylni zapewniająca bezpieczeństwo niezależnie od warunków atmosferycznych (systemy antyoblodzeniowe); • początek i koniec pochylni oznaczony kontrastowym i wypukłym elementem na całej szerokości; • rampa bez nachylenia poprzecznego. 	8
<p>Nie zaleca się stosowania tzw. krzesełek schodowych i schodołazów jako urządzeń zwiększających dostępność architektoniczną budynków. Urządzenia te nie pozwalają na samodzielne korzystanie osobie poruszającej się na wózku.</p> <p>Nie zaleca się stosowania platform pionowych ani schodowych w miejscach, w których możliwe jest zainstalowanie dźwigu lub pochylni (w przypadku stosowania platform należy zapewnić wystarczającą przestrzeń manewrową w miejscach, gdzie platforma rozpoczyna i kończy bieg - 150 x 150 cm).</p> <p>Schody zabiegowe i wachlarzowe są niezalecane ponieważ utrudniają poruszanie się osobom o ograniczonej sprawności, w tym osobom niewidomym i słabowidzącym.</p> <p>Należy unikać rozwiązań wymagających pomocy ze strony osób trzecich.</p>	<p>Zaleca się, aby dostępne schody spełniały następujące wymagania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zalecana wysokość stopnia: 15 cm, komfortowa wysokość stopnia: 12 cm; • zalecana minimalna głębokość spocznika to 120 cm; • stopnie powinny być pozbawione podcięć i nosków, • zaleca się, aby biegi schodów były zadaszone. <p>Szczegółowy opis zalecanego sposobu oznaczania schodów: punkt VII. INFORMACJA I ORIENTACJA W PRZESTRZENI (dobre praktyki, zalecane rozwiązania).</p> <p>Zaleca się zaznaczenie wejść do budynków elementami fakturowymi dla osób niewidomych oraz zastosowanie informacji dla osób niesłyszących. Zaleca się, aby wejście było wyraźnie widoczne na tle elewacji (zapewnienie różnicy kolorystycznej - kontrast barwny pomiędzy kolorem elewacji i kolorem wejścia/drzwi).</p>	9

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>Nie zaleca się montowania drzwi obrotowych.</p> <p>Niedozwolone jest stosowanie gałek, klamek kul itp. rozwiązań.</p>	<p>Duże i ciężkie drzwi należy wyposażyć w siłowniki wspomagające otwieranie. Drzwi należy wyposażać w klamki/uchwyty niewymagające ściskania bądź przekręcania i umożliwiające obsługę jedną ręką. Klamkę/uchwyt należy umieścić na wysokości 80–120 cm. Zaleca się aby dolną część drzwi zabezpieczyć materiałem odpornym na uszkodzenia mechaniczne (np. blachą).</p> <p>W wejściach do budynków optymalnym rozwiązaniem są drzwi otwierane automatycznie.</p>	10
	<p>Progi, jeżeli się pojawiają, powinny być oznaczone zmienioną fakturą, lub kontrastowym kolorem.</p> <p>Wycieraczki należy układać na jednym poziomie z chodnikiem/posadzką lub stosować wycieraczki wyposażone w pochyłe krawędzie umożliwiające wjazd kołem (wysokość do 10 mm).</p> <p>Wielkość oczek wycieraczki powinna zabezpieczać przed utknięciem koła wózka lub laski osoby niewidomej – zalecana średnica oczek okrągłych wynosi maksymalnie 40 mm, wymiary oczek krat stalowych maksymalnie 15 x 100 mm.</p>	11

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
		12
	<p>Odpowiednie wymiary przestrzeni manewrowej uzyskać można często dzięki zmianie kierunku otwierania skrzydła drzwi, zmianie aranżacji elementów wyposażenia lub nieznacznemu uszczupleniu powierzchni użytkowych sąsiadujących pomieszczeń.</p>	13
		14
	<p>Zaleca się wyposażanie schodów w obustronne poręcze. Poręcze muszą zapewniać pewny chwyt wszystkim ich użytkownikom. Zaleca się, aby poręcze i balustrady spełniały następujące wymagania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zalecana średnica poręczy to 40–50 mm; • zalecany przekrój poręczy to koło lub elipsa; • dobrą praktyką jest umieszczanie na poręczach informacji wykonanych alfabetem Braille'a wskazujących dokąd prowadzą schody. 	15

KOMUNIKACJA POZIOMA I PIONOWA W BUDYNKU

III

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>Nie zaleca się stosowania tzw. krzesełek schodowych i schodołazów jako urządzeń zwiększających dostępność architektoniczną budynków. Urządzenia te nie pozwalają na samodzielne korzystanie z nich osobie poruszającej się na wózku.</p> <p>Nie zaleca się stosowania dotykowych paneli sterowania (poprzez dotykowe panele sterowania należy rozumieć wszelkie urządzenia, w których wybór dokonywany jest przez dotknięcie palcem ekranu, wyświetlacza, szklanej płytki itp.).</p>	<p>Winda w budynku powinna być zlokalizowana w taki sposób, aby nie było konieczności wchodzenia po schodach.</p> <p>Strefa oczekiwania na windę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zalecana wolna powierzchnia przed wejściem do windy co najmniej 150 x 150 cm od jej drzwi; • przed drzwiami windy zaleca się umieścić urządzenia informujące wizualnie i głosowo o przyjeździe i kierunku jazdy windy; • przed drzwiami windy zaleca się umieszczenie oznaczenia piętra w postaci cyfry kontrastującej z kolorem ściany oraz oznaczenia pismem Braille'a; • obrys drzwi windy zaleca się oznaczyć kolorem kontrastowym względem koloru ściany /drzwi windy; • przyciski wzywające windę należy umieścić konsekwentnie z tej samej strony wejścia do windy (zalecana jest strona prawa), jeśli w budynku jest kilka dźwigów, to we wszystkich powinno się instalować panele sterowania jednakowe pod względem układu przycisków; • zaleca się aby panel sterowania odróżniał się kolorystycznie od ściany (można stosować np. żółte obramowanie panelu); • zaleca się oznaczyć przyciski panelu pismem Braille'a i oznaczeniami wypukłymi. <p>Kabina dźwigu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szerokość wejścia do windy (światło otworu) minimum 90 cm; • zalecana przestrzeń manewrowa wewnątrz windy (pomiędzy poręczami) 150 x 150 cm; 	<p>16</p>

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>Nie zaleca się stosowania tzw. krzesełek schodowych i schodolazów jako urządzeń zwiększających dostępność architektoniczną budynków. Urządzenia te nie pozwalają na samodzielne korzystanie osobie poruszającej się na wózku.</p> <p>Nie zaleca się stosowania dotykowych paneli sterowania (poprzez dotykowe panele sterowania należy rozumieć wszelkie urządzenia, w których wybór dokonywany jest przez dotknięcie palcem ekranu, wyświetlacze, szklane płytki itp.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zaleca się wyposażenie windy w komunikat wizualny potwierdzający dojechanie na określone piętro; • zaleca się wyposażenie windy w czujniki ruchu zabezpieczające przed uderzeniem drzwiami; • zalecana tolerancja dla precyzji zatrzymania windy wynosi 1 cm; • winda bez możliwości manewrowania wymaga zamontowania lustra w celu monitorowania piętra na którym się zatrzymuje; • ściany powinny być matowe niepowodujące odblasków i olśnień. <p>Panel sterowania w kabinie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyciski powinny mieć kolorystykę odróżniającą się wyraźnie od panelu sterowania ścian kabiny (zapewnienie odpowiedniego poziomu kontrastu); • przyciski powinny być oznaczone pismem Braille'a i mieć wypukłe numery pięter (oznaczenia Braille'a oraz wypukłe cyfry wypukłe zaleca się umieszczać obok przycisku, dzięki czemu można uniknąć przypadkowych naciśnień); • przycisk parteru/kondygnacji zerowej powinien być dodatkowo wyróżniony spośród pozostałych przycisków; • przycisk wybrany powinien być podświetlony; • wybór piętra powinien być dodatkowo potwierdzony na wyświetlaczu umieszczonym bezpośrednio przy panelu sterowania; • średnica/szerokość przycisków nie powinna być mniejsza niż 2 cm; • panel sterowania powinien być wyposażony w przycisk alarmowy (zaleca się świetlne potwierdzenie naciśnięcia). System alarmowy windy powinien umożliwiać bezpośrednie połączenie z obsługą techniczną dźwigu. <p>Z uwagi na osoby głuche (niekomunikujące się mową) winda powinna być wyposażona w kamerę umożliwiającą pracownikom obsługi technicznej podgląd wnętrza kabiny (w celu wykluczenia nieuzasadnionego korzystania z systemu alarmowego). Najlepszymi i najbardziej uniwersalnym rozwiązaniem dla systemu alarmowego jest komunikacja wideogłosowa.</p>	17

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
	Patrz punkt 20.	18
Należy unikać wszelkich zbędnych różnic w poziomie posadzek.	Oznaczone różnice w poziomie wysokości posadzki - różnica faktury, kontrastowy kolor. Pomieszczenia ze zróżnicowanym poziomem podłóg powinny być przystosowane do ruchu osób z różnymi niepełnosprawnościami (dotyczy to sytuacji, gdy różnica poziomu podłóg przekracza 2 cm).	19
Patrz punkt 17.	Patrz punkt 17.	20

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>Należy unikać stosowania jakichkolwiek elementów wystających ze ścian na wysokości od 100–240 cm.</p>	<p>Zalecana szerokość ciągów komunikacyjnych to minimum 150 cm. Dopuszczalne są miejscowe zwężenia szerokości ciągów komunikacyjnych do 90 cm, przy czym należy zapewnić miejsca umożliwiające swobodne manewrowanie/wymijanie się osób na wózkach inwalidzkich. Powierzchnia podłóg powinna być równa, antypoślizgowa, niepowodująca odbicia światła i uporządkowana kolorystycznie z umożliwieniem zaznaczenia ciągów komunikacyjnych.</p> <p>Dywany i wykładziny powinny być trwale przymocowane do podłoża.</p> <p>Zalecane jest zamontowanie poręczy i pochwytów na korytarzach.</p> <p>Szczególnie istotny jest brak jakichkolwiek przeszkód na całej długości ciągu komunikacyjnego.</p> <p>Obszary z ograniczoną wysokością do 220 cm (np. pod schodami) powinny posiadać poziomą blokadę na wysokości 20–30 cm, uniemożliwiającą wsunięcie białej laski w ten obszar oraz powinny być odpowiednio zabezpieczone, uniemożliwiając wejście.</p>	<p>21</p>
<p>Patrz punkt 10.</p>	<p>Patrz punkt 10.</p>	<p>22</p>
	<p>Patrz punkt 13.</p>	<p>23</p>
		<p>24</p>

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
Patrz punkt 15.	Patrz punkt 15.	25
POMIESZCZENIA DOSTĘPNE DLA WSZYSTKICH		IV
Patrz punkt 18.	Patrz punkt 18.	26
	Patrz punkt 11.	27
Patrz punkt 10. Należy zwrócić szczególną uwagę na sposób zamykania pomieszczeń użytkowych od środka - należy unikać zamykania pomieszczeń na klucz.	Patrz punkt 10.	28

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>Należy unikać jakichkolwiek przeszkód na całej długości przestrzeni służącej przemieszczaniu się wewnątrz pomieszczenia. Do typowych przeszkód należą m. in. elementy zabudowy i wyposażenia.</p>	<p>Zalecana szerokość przestrzeni służącej przemieszczaniu się wewnątrz pomieszczenia to 150 cm. Dopuszczalne jest zawężanie przestrzeni służącej przemieszczaniu się wewnątrz pomieszczenia do 90 cm, przy czym należy zapewnić miejsca umożliwiające swobodne manewrowanie/wymijanie.</p>	29
		30
	Patrz punkt 13.	31
	Patrz punkt 13.	32
POMIESZCZENIA HIGIENICZNO-SANITARNE		V
	<p>Na każdej kondygnacji budynku użyteczności publicznej powinna znajdować się przynajmniej jedna toaleta dostępna dla osób poruszających się na wózkach. Przynajmniej jedna toaleta musi być oddzielnym pomieszczeniem przeznaczonym do korzystania przez osoby obojga płci, nawet jeśli w toaletach zbiorowych przewidziano dostępne kabiny i umywalki. Indywidualne toalety mogą być użytkowane przez osoby z niepełnosprawnościami korzystające z pomocy asystenta. Zaleca się, aby cały kompleks sanitarny zlokalizować w jednym miejscu w obrębie tej samej kondygnacji, dzięki czemu unika się konieczności poszukiwania toalety w oddaleniu od reszty pomieszczeń o tej samej funkcji. Należy pamiętać, że osoba z niepełnosprawnością ma płęć i może chcieć przewinąć dziecko. Zaleca się wyposażanie toalet równouprawnionych.</p>	33
		34

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
Patrz punkt 10.	Patrz punkt 10.	35
	Patrz punkt 11.	36
	Patrz punkt 13.	37
Pomieszczeń higieniczno-sanitarnych nie powinno się zamykać od środka na klucz.	<p>Zalecenia dla pomieszczeń sanitarnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • minimum jeden pisuar w toalecie zbiorowej należy wyposażyć w boczne uchwyty; • lustro nad umywalką powinno być pochylone tak aby osoba niska oraz poruszająca się na wózku również mogła z niego korzystać; • baterie kranowe, pojemniki z mydłem, pojemniki z ręcznikami papierowymi, suszarki powinny być w zasięgu rąk osób poruszających się wózkach. 	38
	Urządzenia te muszą umożliwiać obsługę jedną ręką bez potrzeby ściskania i skręcania ich elementów.	39
	Zalecane jest zastosowanie urządzeń zamykających toaletę, przy czym pomieszczenia higieniczno-sanitarne nie powinny być zamykane od środka na klucz.	40

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
	Patrz punkt 13.	41
		42
KONIEC CZĘŚCI I B		

CZĘŚĆ II B

Elementy wykończenia i wyposażenia obiektu podwyższające stopień jego dostępności dla wszystkich osób

OŚWIETLENIE		VI	
czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr	
<p>Nie należy umieszczać źródeł skupionego światła sztucznego oraz nieosłoniętych okien za plecami osób pracujących w recepcjach /punktach obsługi ze względu na możliwość oślepienia klienta.</p>	<p>Pomieszczenia muszą być równomiernie oświetlone. System oświetlenia powinien być spójny jednolity i konsekwentny zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz budynku</p> <p>Światło powinno być rozproszone nierażące, bezcieniowe.</p>	43	
	<p>W obrębie ciągów komunikacji zaleca się stosowanie liniowego oświetlenia w posadzce i na suficie, co umożliwi osobom z zaburzeniami widzenia i słabowidzącym rozpoznać kierunki wyznaczone przez oświetlenie i kontrast kolorystyczny. Przy użyciu świetlówek liniowych łatwiej jest uzyskać oświetlenie bezcieniowe, niż za pomocą żarówek.</p>	44	
	<p>Podczas doboru oświetlenia należy zwrócić uwagę na zmienność warunków doświetlenia w kontekście pory dnia, zaplanować jego natężenie oraz temperaturę.</p>	45	
	<p>Rodzaj stosowanego oświetlenia musi zapewniać wysoki stopień odwzorowania kolorów i zachowania kontrastów barwnych, szczególnie w miejscach stosowania elementów informacyjnych. Temperatura barwowa światła sztucznego powinna być zbliżona do naturalnego światła słonecznego (znormalizowanie sposobu postrzegania kolorów przez użytkowników budynku). Zastosowanie źródeł światła LED daje możliwość uzyskania barwy światła zbliżonej do światła dziennego (odpowiadającej ok. 5500 Kelwinów).</p>		
	<p>Bardzo istotne jest również natężenie światła dziennego wpadającego do wnętrza oraz możliwość jego ograniczania (regulacja dopływu światła z zewnątrz przez rolety / zasłony itp.)</p>		
			46
			47
		48	
		49	

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>Należy unikać skokowego zmieniania natężenia oświetlenia w celu eliminacji ryzyka oślnienia.</p>	<p>Szczególną uwagę należy zwrócić na źródła światła umieszczone poniżej linii wzroku użytkownika (wysokość 0–120 cm). Elementy oświetlenia umieszczane poniżej linii wzroku powinny być montowane tak, by nie powodowały oślepienia.</p> <p>Zalecane natężenie oświetlenia na rampach i schodach wynosi minimum 30 lx (mierzone na poziomie powierzchni poruszania się użytkowników). Przy projektowaniu oświetlenia należy wziąć pod uwagę stosowanie specjalnych lamp doświetlających miejsca zwiększonej uwagi. W przypadku gdy oświetlenie uruchamiane jest automatycznie, sposób montażu czujnika ruchu uwzględnić powinien dzieci, osoby niskiego wzrostu i poruszające się na wózkach.</p>	50
INFORMACJA I ORIENTACJA W PRZESTRZENI		VII
	<p>Planując i zagospodarowując przestrzeń należy uwzględnić m.in. potrzeby osób słabowidzących, a także osób starszych doświadczających pogorszenia wzroku. Istotnym elementem kształtowania obiektu dostępnego dla wszystkich jest konsekwentne stosowanie wszelkich elementów informacji i orientacji w całym obiekcie.</p> <p>kontrast barwny</p> <p>Zalecany jest wysoki poziom kontrastu barwnego pomiędzy elementami wymagającymi uwagi (sposób pomiaru współczynnika odbicia światła oraz współczynnika kontrastu barwnego opisano m.in. w normach brytyjskich bs 8300 i bs 4800).</p> <p>W elementach/systemach informacji optymalnym rozwiązaniem są jasne litery na ciemnym tle. Dobrą praktyką jest również stosowanie elementów informacyjnych o podwyższonym kontraście tj. np.: żółte napisy na czarnym tle.</p>	51

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>Nie zaleca się używać samych wielkich liter.</p>	<p>W trosce o dobrą jakość informacji należy stosować materiały zapewniające utrzymanie wysokiego poziomu kontrastu przez cały okres ich użytkowania (materiały, które są odporne na warunki atmosferyczne i promieniowania UVA i UVB). W przypadku materiałów, które tracą właściwości kolorystyczne pod wpływem ścierania lub działania promieni UV należy prowadzić regularne prace renowacyjne (np. malowanie) w celu utrzymania należytego poziomu kontrastu tych elementów.</p>	52
	<p>Bardzo ważnym elementem systemu nawigacji w budynkach jest widoczna i czytelna informacja.</p> <p>Znaki i napisy Znaki i napisy powinny znajdować się na poziomie oczu (tj. ok 140–160 cm). Należy stosować litery o prostym kroju (bez kursywy, podkreśleń).</p>	53
	<p>Aby wyróżnić fragment tekstu można stosować pogrubienie. Nie należy używać fontów ozdobnych, najlepiej czytelne są fonty bezszeryfowe (Arial, Tahoma). Piętra, korytarze, numery pokoiów itd. zaleca się oznaczać cyframi arabskimi (1,2,3).</p> <p>Napisy powinny być umieszczane na matowym, kontrastowym tle i być dobrze oświetlone. Nie należy umieszczać napisów za powierzchniami szklanymi. Wysokość fontu należy dostosować do odległości z jakiej dany tekst będzie czytany.</p>	54
<p>Recepcje, kontuary, okienka obsługi klienta zaleca się wyposażać w elektroniczne urządzenia powiększające (np. powiększalniki telewizyjne). Zaleca się aby system nawigacji w budynku i jego otoczeniu składał się z informacji opisanych alfabetem łańciskim, pismem Braille'a i w języku migowym. Dobrą praktyką jest uzupełnienie systemu informacji o elementy dotykowe (wypukłe plany pomieszczeń, budynków i obiektów).</p>	55	

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
<p>Nie zaleca się stosowania materiałów podłogowych o wyrazistych wzorach konkurujących z oznaczeniem ciągów komunikacyjnych.</p> <p>Faktura i kolorystyka tras komunikacji w budynku i jego otoczeniu nie może sprawiać wrażenia różnic wysokości. Należy ograniczyć stosowanie wzorów poprzecznych do kierunku poruszania się.</p> <p>Należy unikać stosowania materiałów wykończeniowych o połyskliwych powierzchniach powodujących zjawisko olśnienia, np. w przypadku drzwi i partycji szklanych nie należy stosować szkła posrebrzonego lub bardzo refleksyjnego.</p>	<p>Oznaczenia dotykowe (np. napisy brajlowskie lub oznaczenia wypukłe) należy umieszczać na wysokości 100–130 cm. System nawigacji w obiekcie (w tym np. tablice informacyjne) zawierać powinien informacje najbardziej istotne (rozpatrywać należy priorytety informacji i przedstawiać je w sposób uszeregowany).</p>	56
	<p>W obrębie ciągów komunikacyjnych w budynku i jego otoczeniu zaleca się stosować elementy o podwyższonym kontraście w celu ułatwienia identyfikacji miejsc wymagających zwiększonej uwagi.</p>	57
	<p>Kolorystyka i zróżnicowanie materiałowe nawierzchni powinny podkreślać główne kierunki poruszania się i zaznaczać różne obszary funkcjonalne.</p> <p>Korytarze, piętra i klatki schodowe powinny mieć matową posadzkę i pasy wzdłuż ścian lub listwy przypodłogowe kontrastujące ze ścianami w celu zaznaczenia ciągów komunikacyjnych. Zaleca się także wprowadzenie pochwyków wzdłuż ciągów komunikacyjnych najlepiej na dwóch wysokościach: od 85–100 cm (pierwszy pochwyk) i od 60–75 cm (drugi pochwyk), w kolorystyce odmiennej od ścian i podłóg.</p>	58
	<p>Dobłą praktyką jest, aby poszczególne piętra budynku miały zróżnicowane kolorystycznie oznaczenia (jednakowa kolorystyka identyfikacji wizualnej i wyposażenia na danym piętrze).</p>	59

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
	<p>Jeśli w ciągu komunikacji w obiekcie bądź w jego otoczeniu są przeszkody, których nie można wyeliminować (elementy wyposażenia terenu, konstrukcji obiektu, wyposażenia) należy wykonać zabezpieczenie (barierki, odpowiednio ułożony krawężnik etc.). Należy oznaczać wszystkie różnice w poziomie ciągu komunikacji zarówno zmianą faktury, jak i kontrastowym kolorem.</p>	60
	<p>Zaleca się aby szklane przegrody (drzwi, ściany) były oznaczone na wysokościach 80–120 cm oraz 140–170 cm pasami szerokości 10–15 cm barwami jednolitymi kontrastującymi z widzianym tłem. Ościeżnice drzwi szklanych należy skontrastować z kolorem ściany, w której się znajdują (w przypadku drzwi rozsuwanych zaleca się oznaczyć także strefę przechodzenia). Szklane powierzchnie powinny być nietłukące się i trwałe.</p>	61
	<p>Zaleca się aby w budynkach użyteczności publicznej czytelnie oznakować wszystkie pomieszczenia – oznaczenia należy umieszczać konsekwentnie w tym samym miejscu w obrębie całego budynku. Zaleca się oznaczenia wypukłe. Dodatkowo na wysokości klamki z prawej strony drzwi zaleca się umieścić oznaczenia pismem Braille'a.</p>	62
	<p>Schody stałe zaleca się oznaczać kolorem i fakturą w sposób następujący: oznakowanie 50 cm przed pierwszym stopniem schodów w górę oraz 50 cm przed pierwszym stopniem schodów w dół na całej szerokości schodów; krawędzie każdego pierwszego i ostatniego stopnia każdego biegu oznakowane pasem kontrastowym na powierzchni poziomej i pionowej stopnia; w przypadku biegu o trzech stopniach oznakować należy wszystkie trzy krawędzie.</p> <p>Windy należy oznaczać w sposób następujący:</p> <p>Przed drzwiami należy umieścić pole uwagi, drzwi wejściowe powinny być zaznaczone poprzez obramowanie strefy przechodzenia oraz framugi kontrastowym pasem szerokości 10–15 cm, na wysokości 80–120 cm oraz 140–170 cm.</p>	63

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
	<p>Konsolety z przyciskami muszą być umieszczane konsekwentnie w jednym miejscu (np. zawsze z prawej strony) na kontrastowym tle, przyciski klawiszowe (nie sensorowe) muszą wystawać poza powierzchnię konsoly, muszą być oznakowane pismem Braille'a bezpośrednio na przyciskach lub obok. Maksymalna wysokość przycisków to 120 cm od podłogi kabiny. Należy zapewnić informacje głosowe i wizualne o otwieraniu / zamykaniu się drzwi oraz numerze / nazwie piętra / poziomowi.</p>	64
	<p>Zaleca się aby stosowane w obiekcie i w jego otoczeniu panele (domofony, parkomaty i inne) spełniały w jak najwyższym stopniu wymagania określone dla paneli wind.</p>	65
	<p>Systemy alarmowe informujące o konieczności opuszczenia budynku/obiektu muszą być wyposażone w system powiadamiania dźwiękowego i wizualnego. Lampy ostrzegawcze uruchamiane wraz z systemem akustycznym należy umieszczać w miejscach widocznych.</p>	66
	<p>W budynkach powinien się znaleźć plan ewakuacji w formie dostosowanej dla niewidomych oraz dźwiękowy system prowadzenia do wyjścia ewakuacyjnego.</p> <p>W toaletach dla osób z niepełnosprawnościami należy instalować systemy przywoławcze.</p>	67

DOSTĘPNOŚĆ DO ŚWIADCZEŃ I USŁUG W OBIEKCIE

VIII

czego unikać**dobre praktyki / zalecane rozwiązania****nr****68**

Zaleca się aby pracownicy instytucji brali udział w szkoleniach dotyczących zróżnicowanych potrzeb osób w tym osób z niepełnosprawnościami.

69**70**

Zaleca się wprowadzenie pochwytów wzdłuż ciągów komunikacyjnych, najlepiej na dwóch wysokościach: od 85–100 cm (pierwszy pochwyt) i od 60–75 cm (drugi pochwyt), w kolorystyce odmiennej od ścian i podłóg.

71**72**

czego unikać	dobre praktyki / zalecane rozwiązania	nr
	Zaleca się montaż ruchomych podłokietników.	73
	Recepcje, kontuary, okienka obsługi klienta, sale wykładowe itp. zaleca się wyposażać w systemy wspomagające słyszenie przez osoby noszące aparaty słuchowe: pętle indukcyjne / systemy FM. Miejsca wyposażone w pętle i systemy FM należy odpowiednio oznaczyć.	74
	<p>Zaleca się aby punkty obsługi klienta dysponowały możliwością obsługi w języku migowym. Dopuszczalne jest stosowanie tłumacza on-line. Informacja o tłumaczeniu powinna być uwidoczniona za pomocą standardowego piktogramu.</p> <p>Zaleca się również aby informacje o świadczeniach i usługach były dostępne w różnorodnych formatach – tradycyjnym papierowym, papierowym z pismem wypukłym, w postaci filmów w języku migowym, w postaci elektronicznej (strony www, dostępne dokumenty PDF, MS Word).</p> <p>W zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej podmioty publiczne zobowiązane są do przestrzegania zapisów Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2020 poz. 1062 z późn. zm.)</p>	75
KONIEC CZĘŚCI II B		